



ราชกิจจานุเบกษา



หนังสือราชกิจจานุเบกษาคับแรก
ที่ออกในสมัยรัชกาลที่ ๕

ราชกิจจานุเบกษาเป็นเอกสารที่มีความสำคัญ บรรดาพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎกระทรวง และข้อบังคับต่าง ๆ ของหน่วยราชการที่ต้องการให้มีผลบังคับใช้แก่ประชาชน หรือต้องการให้ประชาชนได้ทราบข่าวสารที่สำคัญ ๆ จะต้องมีการประกาศแจ้งในราชกิจจานุเบกษา

ในสมัยโบราณ ครั้นยังไม่มีหนังสือราชกิจจานุเบกษา เมื่อพระเจ้าแผ่นดินมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชบัญญัติ กฎหมาย เรื่องราวกิจการต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบ มักจะให้อาลักษณ์เป็นพนักงานเรียบเรียงข้อความที่จะลงประกาศ เมื่ออาลักษณ์ร่างเสร็จแล้วก็จะนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวาย เพื่อทรงตรวจแก้ไขก่อนจะประกาศใช้ ในเรื่องการประกาศนั้น เป็นหน้าที่ของกรมพระสุรัสวดีที่จะคัดลอกสำเนาประกาศแจกจ่ายให้กระทรวง กรมต่าง ๆ ได้ทราบ ส่วนในเขตหัวเมืองที่สังกัดกระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กรมทำนุ ให้เจ้ากระทรวงบังคับบัญชาให้มีการคัดสำเนาประกาศส่งไปยังหัวเมืองในสังกัดนั้น ๆ ได้ทราบ

การประกาศพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎหมาย เรื่องราวต่าง ๆ ให้ประชาชนได้ทราบนั้น แต่เดิมกรมเมืองจะให้นายอำเภอไปอ่านประกาศตามที่ชุมชนต่าง ๆ ในตำบล ส่วนในเขตหัวเมืองเจ้าเมืองกรมการจะให้กำนัน



เป็นพนักงานอ่านประกาศให้ทราบ โดยให้ตีพิมพ์เป็นสัญญาฉบับเรียกประชุมราษฎรให้มาฟังประกาศ วิธีการนี้เรียกว่า **ตีฆ้องร้องป่าว**

ส่วนต้นฉบับประกาศพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ทั้งหลาย ทั้งปวงนั้น อาลักษณ์จะเป็นผู้เก็บรักษาไว้ในหอหลวงฉบับ ๑ คัดส่งไปเก็บรักษาไว้ที่ศาลาลูกขุน ซึ่งเป็นที่ประชุมเสนาบดีฉบับ ๑ และส่งไปเก็บรักษาไว้ที่ศาลหลวงฉบับ ๑ ซึ่งเป็นที่ประชุมตระลาการ

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๓ มีขงจื้ออเมริกันได้มาตั้งโรงพิมพ์หนังสือไทยขึ้น พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มีการพิมพ์หมายประกาศเรื่อง **ห้ามมิให้คนสูบฝิ่นแลค้าขายฝิ่น** ซึ่งนับว่าเป็นประกาศฉบับพิมพ์ครั้งแรกของไทย

ต่อมาในสมัยรัชกาลที่ ๔ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพิจารณาเห็นว่า การประกาศพระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา กฎหมาย เรื่องราวต่าง ๆ แบบเดิมนั้นล่าช้า ไม่ทันกาล มีข้อผิดพลาดมาก จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สร้างโรงพิมพ์หลวงขึ้นในพระบรมมหาราชวัง พระราชทานนามว่า **โรงอักษรพิมพ์การ** โปรดเกล้าฯ ให้พิมพ์หนังสือ **ราชกิจจานุเบกษา** ซึ่งมีความหมายว่า หนังสือเป็นที่เพ่งดูราชการ กำหนดออก ๑๕ วันต่อครั้ง ต่อมาภายหลัง ๑ ปี ได้หยุดพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษา พิมพ์แต่ใบปลิว แจกตามกระทรวง ทบวง กรมต่าง ๆ ให้ไปปิดตามที่ชุมชนต่าง ๆ แทนการตีฆ้องร้องป่าว จนถึงรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงได้มีการพิมพ์หนังสือราชกิจจานุเบกษาขึ้นอีกครั้งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๑๗ โดยจำหน่ายในอัตราปีละ ๘ บาท หากส่งถึงบ้านต้องเพิ่มเงินอีก ๒ บาท เป็น ๑๐ บาท ออกสัปดาห์ละครั้ง ในวันขึ้นค่ำหนึ่ง แรมค่ำหนึ่ง ขึ้นเก้าค่ำ แรมเก้าค่ำ ต่อมาจึงออกทุกวันอังคารสืบมาจนถึงทุกวันนี้